ОРТАМЫЗ ОЙСЫРАП ҚАЛДЫ

Жас қартаймақ, жоқ тумақ,, туған өлмек,
Тағдыр жоқ өткен өмір қайта келмек.
Басқан із, көрген кызық артта қалмақ,
Бір Құдайдан басқаның бәрі өзгермек.

Абай.

Ерте заманнан, әлмисақтан өлім туралы бізге жеткен қазақтың шешендік сөздері мен қанатты қағидаттарына ден қойсақ: «Өлмесе қайда кеткен баяғының кәрісі мен пайғамбардың бәрісі. Жер жүзін жайласа да бір тоймайды қара жердің тылсымы. Өткенге өкінбе, келмеске кейіме. Өлім деген ұзақ жолдың алысы» - деген екен.

«Тумақ бар болса, өлмек бар» - деген қазақ атам. Өлімнен ешкім қашып құтыла алмаған. Туғанымыз бір болмаса да, ұзақ жылдар бойы (60 жылдан астам) өмірді бірге өткізген досым Мақсұт ортамызды ойсыратып осы жылдың 22 тамызында келместің кемесіне мініп, жалған фәни дүниеден бақилыққа, мәңгілікке аттанып кете барды. Осыдан төрт ай бұрын Мақсұт 80-нің биігіне шыққан еді. Барша пенденің баратын жері, үйі бір ғой. Өкініштісі досымыз Мақсұтпен қоштаса алмай қалдық. Толқындай тулап, сынаптай сырғып жатқан Уақыт деген феноменді тоқтата алмаймыз. Сол себепті Мақсұттың өмірден озғанына да 40 күннің жүзі болды.

Мақсұт 1943 жылдың мамыр айының 16 жұлдызында Осакаров ауданына қарасты «Маржанкөл» ауылында дүниенің есігін ашқан.

Әкесі Қанапия Кіші жүздің Рамадан руынан. Ертеректе шамамен XIX ғасырдың орта кезінде бабалары Қарқаралы маңына қоныс аударған. Кейіннен тұрмыс жағдайымен Маржанкөл елді мекеніне көшіп, кеншарда бөлімше басшысы, кеңшардың шаруашылық жағында еңбек еткен. Әрі қарай ауданның «Қошқарбай» ауылына қоныстанып, «Нұраталды» совхозында еңбек істейді.

Анасы Ақаш Қояншытағай бабамыздың «Дайрабай» бұтағының тумасы. Өмірге 7 перзент әкеліп, бәрін тәрбиелеп, қанаттандырып, құтты орындарына қондырған алтын құрсақты аяулы ана.

Мақсұт 1960 жылы аудан орталығындағы Ы.Алтынсарин атындағы орта мектепті бітіріп, 1965 жылы Ақмола ауыл шаруашылық институтының механикаландыру факультетін тамамдап, жоғары білімді инженер-механик мамандығын алады. Еңбек жолын ауданның іргелі шаруашылығының бірі болған «Нұраталды» совхозында қатардағы еңбекті көп қажет ететін үдерістері (процестері) бойынша инженерінен бастап, кеңшардың бас инженері болып абыройлы қызмет атқарады. 1966-1970 жылдары кеңшардың 5000 басқа арналған мал қоралары бас инженердің тікелей басшылығымен толықтай механикаландырылды.

Мақсұттың ауыл шаруашылығы саласындағы жоғары ұйымдастырушылық қабілеті аудан басшыларының назарына ілініп, сол тұстағы аупарткомның бірінші хатшысы, аты Сарыарқаға белгілі Камали Дүйсебеков оны шалғайдағы «Қарабұлақ» қой кеңшарының директорлығына тағайындайды.

Бұл кеңшарды бас аяғы 2-3 жылдың ішінде аяққа тұрғызып, экономикасын рентабельді шаруашылық деңгейіне жеткізеді. Кейіннен Ақадыр ауыл шаруашылығы басқармасына басшылық жасап, аудан әкімінің орынбасары қызметін абыроймен атқарады. Әрі қарай осы ауданның артта қалған «Өспен» кеңшарын 10 жылдай басқарып, кеңшарды алдыңғы қатарға қосады. Осы жылдары Жезқазған облыстық Кеңесінің депутаты болып, ауыл тұрғындарының тұрмыстық жағдайын көтеруге өзінің қомақты үлесін қосады. Еңбек жолының соңғы жылдарында «Талды» жеке меншік агрошаруашылығына жетекшілік жасап, нарықтық экономиканың талаптарын басшылыққа алып, ауыл шаруашылығының өнімдерін өндіруге және оны өңдеуге бағытталған жұмыстарды атқарады. «Талды» ауылында кемелденген кезінде 7 перзенттің аяулы анасы, сүйікті жары Рымкешті жер қойнауына тапсырды. Одан кейін бауыры Аханды да ажал аузынан арашалай алмады. Өмірдің осындай ауыртпашылықтарына мойымай Мақсұт 45 жылға жуық уақыт күрмеуі қиын, кедергісі көп, ауыл шаруашылығы саласында аянбай тер төгіп, еңбек етті. Еңбек жолында білгір маман, білікті басшы, қабілетті ұйымдастырушысы бола білді.

Мақсұттың болмысы - турашыл, бағыты - айқын, жүрегі - таза, көңілі - ашық, мінезі - қатал, жауапкершілігі - жоғары азаматтық қасиеттерін көрсетті. Міне, осындай азаматтар қолға алған ісін жоғары деңгейде орындап, көпшілік жұрттың алғысы мен ризашылығына ие бола алатынын көзіміз көріп жүр.

Мінезі қатал болғаннан кейін шаруашылық жағдайында Мақсұттың қатты кеткен кездеріне ұшырасқандар да болуы мүмкін. Ол мәймөңкілеуді, өтірік айтқанды, екі ұшты уәде бергенді, алдаусыртқанды жақтырмайтын басшы болған.

Менің ұзақ еңбек жолымда саланың білікті басшысы болып қалыптасуыма әр кездері қолдауы мен көмегін көрсеткен Камали Дүйсембеков, Қамза Жұмабеков, Сұлтан Әменов, Қасымбек Медиев, Иван Колбасин, Қажымұрат Нағыманов, Дамир Мұхамедғалиев, Әсман Туғанбаев, Дәулет Нұркеев, Аманбек Әбдіханов, Марат Мусин, Бөрібай Жексембин, Кәкімжан Сарханов, Сайран Рақымжанов, Сұлтан Сүтбаев, Құрал Күзенбаев, Тұрар Алтынбеков, Жұмағұл Серіков, Мағауия Сатыбалдин, Есенқұл Түсіпов, Біләл Доскеев, Әділ Бакиров, Тілеуғабыл Есенбекұлы, Тұңғышбеков Санат сынды тұлғалы азаматтардың есімін еске алып отыратын Мақсұт.

Мақсұттың еңбегі бағаланып 1972 жылы «Құрмет белгісі» орденімен наградталған. «Тың жерлерді игергені үшін» 10, 20, 50 жылдық мерекелік медальдардың иегері. «Еңбек ардагері», Қазақстан Республикасының ауыл шаруашылығы саласының «Құрметті ардагері» және Шет ауданының Құрметті азаматы атақтарының иесі.

Қазақ атам айтқан ғой «Артында ұлың болса - өзің қалғаның, қызың болса - ізің қалғаны» Иншаллаһ! Мақаңның артында ұрпағы баршылық.

Мақсұт досымызды имамдардың қатысуымен тәрбиелеп, арулап, ақыреттеп Біләл аға, Мағауия үшеуіміз Әнет баба мешітінен ақтық сапарға шығарып салдық. Алматы-Астана тас жолының бойында Нұраталды елді мекенінің батысында өзі салған мазарда алғашқы жары Рымкештің жанында мәңгілік мекенінде тынысталды. Қайғылы қазаға келген халықтың қарасы қалың болды. Алматыдан, Астанадан, Балқаштан, Жезқазғаннан, Қарағанды т.б. жерлерден келген туған-туыстар, құдажекжат, дос-жарандар, отбасына, туған-туыстары мен бауырларына, балалары мен немерелеріне қазаға ортақтасып көңіл айтты. Алла қадамдары сауаптан болсын.

Мақаңның ғұмыр кешуіне ден қойсақ: «Адам елеусіз тозаң сияқты із-түссіз құрып кету үшін тумайды. Адам артына жер бетінде із қалдыру үшін, басқа адамдардың ақыл-ой дүниесінде, жүрегінде сақтау үшін туады. Адам ұрпағымен мың жасайды». Ұлылардан қалған осы ұлағатты ой Мақсұт сынды азаматтарға айтылғандай.

Шүкіршілік, соңында сағынатын, іздейтін, әулеті, ұрпағы, кейінгі қосағы Қатира бар. Сол себепті Мақсұт өлген жоқ, тек өмірден озды. Рухы жұмақта шалқысын! Мекенің - жұмақ, мінгенің - пырақ, қараңғы үйің жарық болсын, қимас, Дарабоз дос, Мақсұт!

Сенің жоқтығың ортамызды ойсыратып тұр. Екі қанатымның біреуі едің. Өткен күннен қалатын енді - естелік, дұға бағыштау ғана.

Қамшының сабындай қысқа ғұмырда жанымыздан кеткеніңмен жадымыздан өшпейсің. Арнаған 40 күндік ас, оқылған құран қабыл болсын. Жатқан жерің мамық, жаның жәннатта, тәнің рахатта болғай!

Боранбай ЖҰМКИН,
Шет ауданының Құрметті азаматы, ҚР Ауыл шаруашылығы саласының Құрметті ардагері.